

Το δίκαιο των αδικοπραξιών

Αδικοπραξία (αδίκημα) = υποχρέωση προς αποζημίωση που έχει ένα πρόσωπο που προκάλεσε σε άλλον ζημία με παράνομη και υπαίτια πράξη του

Προϋποθέσεις

- Παράνομη συμπεριφορά (αποδοκιμάζεται από την έννομη τάξη)
- Υπαιτιότητα (ψυχική στάση του δράστη)
- Ζημία (βλάβη στα υλικά ή άυλα αγαθά)
- Αιτιώδης συνάφεια (μεταξύ νόμιμου λόγου ευθύνης και της ζημίας)

Αποτέλεσμα

Υποχρέωση καταβολής αποζημίωσης

- Για περιουσιακή ζημία
- Για μη περιουσιακή ζημία (ηθική βλάβη – σωματική ακεραιότητα, υγεία, τιμή, ελευθερία)
- Ψυχική οδύνη (για οικογένεια θανόντος)

Εμείς θα μιλήσουμε για αδικοπραξίες λόγω αμέλειας (ατυχήματα) και όχι με δόλο (π.χ. αδικοπρακτική παρέμβαση τρίτου σε σύμβαση, προσβολή της προσωπικότητας, κλπ.)

Στόχος της οικονομικής ανάλυσης = μείωση του κόστους των ατυχημάτων

Πώς;

Με το να αναλαμβάνει το κόστος των ατυχημάτων εκείνο το μέρος που είναι στην καλύτερη θέση για να αποφύγει ή να ελαχιστοποιήσει τη ζημία.

Η συζήτηση ξεκίνησε μετά τη δημοσίευση του έργου του Guido Calabresi, *The Costs of Accidents: A Legal and Economic Analysis* (New Haven: Yale University Press, 1970).

Οι τρεις τύποι του κόστους των ατυχημάτων

Πρωτογενές κόστος = η βλάβη του ζημιωθέντος (ιατρικά έξοδα, απώλεια μισθών)

Δευτερογενές κόστος = το κοινωνικό κόστος των ατυχημάτων¹

Τριτογενές κόστος = το κόστος εφαρμογής του δικαίου των αδικοπραξιών

Ακόμα ένα κόστος = ΚΟΣΤΟΣ ΑΠΟΤΡΟΠΗΣ

Πολλές φορές το κόστος αποτροπής του ατυχήματος είναι μεγαλύτερο από το κόστος του ίδιου του ατυχήματος. Ο στόχος των οικονομικών είναι η ελαχιστοποίηση του συνολικού κόστους (κόστος ατυχήματος + κόστος αποτροπής).

¹ Το κόστος της ανάληψης του κόστους των ατυχημάτων (Jules Coleman).

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ

οριακό κόστος αποτροπής = οριακό όφελος από αποτροπή

Πώς μειώνεται το κόστος;

Με το να αναλαμβάνει το κόστος των ατυχημάτων εκείνο το μέρος που είναι στην καλύτερη θέση για να αποφύγει ή να ελαχιστοποιήσει τη ζημία. Αυτός θα πρέπει να αποφασίσει εάν το όφελος της δραστηριότητας υπερβαίνει το κόστος της.

Ελαχιστοποίηση του κόστους αποτροπής
(lowest possible cost of the right amount of avoidance)

Διαφορά με συμβάσεις όπου η επαφή είναι αμοιβαίως επωφελής: Εδώ δεν υπάρχει συναίνεση από κανέναν (αν και ο ένας με τη θέλησή του αναλαμβάνει μια επικίνδυνη δραστηριότητα και ο άλλος αποζημιώνεται – όχι όμως πλήρως).

Λόγω του μεγάλου κόστους συναλλαγών στις αδικοπραξίες, θα πρέπει το δίκαιο να δώσει τη λύση.

Ποιος είναι υπαίτιος;

Learned Hand formula: $PL > B$

P = πιθανότητα βλάβης

L = ζημία

B = κόστος αποτροπής της ζημίας

PL = αναμενόμενο κόστος της βλάβης/ζημίας

Αν όμως το θύμα μπορούσε να αποφύγει τον κίνδυνο με μικρότερο κόστος (ηθικός κίνδυνος -- *moral hazard*)

τότε και οι δύο θα πρέπει να έχουν το κίνητρο να ελαχιστοποιήσουν τον κίνδυνο
(συντρέχον πταίσμα)

όμως αυτό έχει μεγάλο κόστος (υπερ-επένδυση στην ασφάλεια-αποτροπή)

(άρα το παράδοξο της αποζημίωσης ισχύει και στο δίκαιο των αδικοπραξιών)

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ: ευθύνη χωρίς υπαιτιότητα
(επιλύει το παράδοξο)

γενικά καλύτερα να έχει την ευθύνη αυτός που μπορεί να μειώσει το κόστος με οικονομίες κλίμακος (βλ. ευθύνη από ελαττωματικά προϊόντα). Βλ. Posner-Rosenfield criterion στο δίκαιο των συμβάσεων.